

*Masako Suzuki**

Ordsprog og idiomer

Abstract

In this article, I focus on the difference between proverbs and idioms which derive from proverbs. Both proverbs and idioms are hard to define, as it is also difficult to categorize a specific expression being either a proverb or an idiom. Fixed form is one feature of proverbs as well as that a proverb appears as a sentence, but today one can easily find variations and/or modifications of proverbs. To see how those idioms which derive from proverbs are used in actual speech, I have collected examples from a number of corpora. Some of these idioms are truncated and, being quite conventional, used almost only in their reduced form. Some idioms lose the negations which the original proverbs show, but they still carry their original meaning implicated by the proverbs. A proverb, as a whole, is lexicalized and this is why one can use part of the proverb and/or the proverb modified. However, when a part or a component of a proverb becomes strongly lexicalized and no longer connected with its original meaning as a proverb, then such an expression can be regarded as an idiom.

0. Indledning

Da jeg undersøgte oprindelsen til forskellige danske idiomer, blev jeg opmærksom på nogle idiomer som er afledt af ordsprog (Suzuki 2001a). Det er stadig meget uklart hvordan ordsprog egentlig kan defineres, og det er nok det samme mht. idiomer, men hvor er grænsen mellem ordsprog og idiomer som er afledt af ordsprog? I artiklen vil jeg først diskutere definitioner mhp. hvilke karakteristika der gælder for ordsprog og idiomer. Dernæst vil jeg fremdrage nogle problempunkter.

1. Typiske træk ved et idiom

Der findes forskellige måder at definere idiomer på, men de nedenstående kan man nævne som typiske træk (cf. Kawashima, Ueda, Ito).

* *Masako Suzuki, ph.d.-studerende
Osaka University of Foreign Studies.
5-14-3-209, Nakano-cho, Miyakojima-ku, Osaka, #534-0027,
Japan
masa@smile.email.ne.jp*

- 1) Idiomaticitet
- 2) Stabilitet
- 3) Leksikalisering
- 4) Reproducerbarhed
- 5) Billedlighed

Idiomaticitet betyder at man ikke kan se en direkte forbindelse mellem udtrykkets enkelte elementer og dets samlede betydning. Men der er en gradsforskel. For eksempel kan man med udtrykket *arbejde som en hest* tydeligt forstå betydningen af *arbejde*, dvs. at dette idiom har lav idiomaticitet. Til gengæld kan man med udtrykket *have skudt papegøjen* have svært ved umiddelbart at fortolke betydningen, og sådanne udtryk har derfor en høj idiomaticitetsgrad.

Stabilitet betyder at ordforbindelser er relativt konstante. Man kan ikke erstatte komponenter med synonymer, ej heller med antonymer, og sommetider følger udtrykket ikke de grammatiske regler. For eksempel kan man med udtrykket *blive lang i ansigtet* ikke erstatte *lang* med dets antonym *kort*, og *gå agurk* er ikke grammatisk regulært dannet. Imidlertid er der også en gradsforskel på stabiliteten, og for eksempel kan man udskifte flere adjektiver i udtrykket *være langsom/hurtig/... i optrækket*.

Leksikalisering betyder at udtrykket er lagret som en enhed selv om udtrykket indeholder flere ord. Men der findes nogle idiomer som kan fortolkes bogstaveligt, for eksempel kan man bogstaveligt *jokke i spinaten*, mens det som idiom betyder 'lave noget dumt'.

Reproducerbarhed betyder at udtrykket ikke konstrueres på ny hver gang man bruger det, men blot reproduceres ud fra ens kendskab til det og/eller hukommelsen.

Billedlighed betyder at mange idiomer er metaforiske udtryk, som også indeholder konkrete billeder. Men billedligheden kan være forskellig fra sprog til sprog, eller fra kultur til kultur, og dette kan være en grund til at det er svært at lære for udlændinge (cf. Ueda).

Men spørgsmålet er om alle disse fem træk er nødvendige. Kawashima definerer et idiom vha. de første 4 træk, Ueda har alle trækkene med, og Ito kun 1), 2) og 3). Det skyldes formodentlig at trækkene i nogen grad hænger sammen, for eksempel kan man reproducere udtrykket fordi det er stabilt.

Farø (2000: 24) bruger ikke de fem træk og definerer i stedet et idiom som et “leksikaliseret polyleksikalsk nontekstuel syntagma med semantisk transformation, ikonografi og uden deiksis-karakter”.

2. Typiske træk ved et ordsprog

Hvad er “ordsprog”? Ordsprog har længe eksisteret som udtryksmåde i forskellige sprog, men som et akademisk studium er det svært at se kun på ordsprog som sådan fordi det forbindes med andre områder, såsom folkløse, litteratur, lingvistik og sociologi. Karakteristikken lyder ifølge Russel: “the wit of the one, and the wisdom of many” (Mieder 1993: xi, Takeda 1996: 23), men i virkeligheden er det ganske problematisk at definere ordsprog, og der findes en række forsøg af forskellige forskere (cf. Mieder 2004).

I Danmark siger N.F.S. Grundtvig om ordsprog: “det skal man ei spørge Bøger men Bønder om”,¹ og Kjær & Holbek nævner to hovedpunkter mht. ordsprogs stil og form (Kjær & Holbek 1989: 21).

- I. De udtrykker indsigt, erfaring eller anskuelse af almen art
- II. De overleveres mundtligt, hvorfor de må være lette at huske

Derefter tilføjer Kjær & Holbek nedenstående detaljer for punkt I. (Kjær & Holbek 1989: 21-30):

- A. Ordforrådet er enkelt, alment, gammelt, umiddelbar forståeligt
- B. Ordsprogenes begrebsverden og billed- og symbolsprog er af helt almen art
- C. Syntaksen (sætningsbygningen) er enkel
- D. Meninger udtrykker (*sic!*) ligefremt og kategorisk
- E. Verbet er oftest i præsens (nutid), evt. imperativ (bydeform), eller det mangler
- F. Substantiver optræder ofte artikelløst, undertiden i ubestemt form
- G. Negation (nægtelse) anvendes ofte til at gøre udsagnene almene og ubestemte
- H. Regler fremgået af umiddelbar iagttagelse fremsættes i almen form og overføres metaforisk på andre områder

¹ Grundtvig i sin bog *Om Ordsprog* (Kjær & Holbek 1989: 14).

Til punkt II nævner Kjær og Holbek (1989: 29-37) A. metafor, B. rytme, C. bogstavrim, D. enderim, E. modsætning og parallelitet, F. produktive formtyper. Disse forhold mener Kjær og Holbek bevirker at ordsprogene er lette at huske.

Også andre har forsøgt. Mieder (1993) har prøvet at definere ordsprog objektivt. Han bad venner og bekendte om at skrive deres opfattelse af en ordsprogsdefinition, og derudfra prøvede han at demonstrere almindelige menneskers opfattelser af ordsprog. Ifølge Mieder er det hyppigste fælles kriterium "a short sentence of wisdom".

Norrick karakteriserer ordsprog vha. 10 træk (se nedenfor). Er mindst syv af disse træk til stede, er der tale om et ordsprog (træk 8, 9 og 10) er valgfrie) (Norrick 1985: 31-39).

- 1) Potential free conversational turn
- 2) Conversational
- 3) Traditional
- 4) Spoken
- 5) Fixed form
- 6) Didactic
- 7) General
- 8) Figurative
- 9) Prosodic
- 10) Humorous

Heroverfor mener Farø (2003) at man hellere skal lægge vægt på de obligatoriske træk, i stedet for at nævne forskellige prototypiske elementer. Han forklarer at "ordsprog er en sammensat kategori, idet dens forskellige træk befinder sig på temmelig forskellige planer". Han fordeler ordsprogs træk i tre beskrivelsesniveauer: syntaks, pragmatik og frekvens. Til de tre niveauer nævner han følgende kriterier, som et ordsprog indeholder i sprogvidenskabelig forstand (Farø 2003: 41):

- 1) Tekstkarakter
- 2) Generaliserende udsagn
- 3) Leksikalisering

Med kriterium 1) kan man udskille idiomer fra ordsprog, for ordsprog citeres blot uden at indsætte et subjekt og dets verbum konjugeres ikke. Ordsprog og idiomer er to distinkte kategorier, mener Farø, og selv om der findes nogle idiomer som har tekstkarakter, udtrykker de ikke generaliserende udsagn. Der er også nogle udtryk som ser ud til at være ordsprog, men for at kunne accepteres som et ordsprog, kræves der at det reproduceres blandt sprogbrugerne – eller i det mindste at det tidligere blev det.

Toftgaard Andersen (1998: 356) forklarer ordsprog som:

Sætningskarakter er et af kendetegnene for ordsprog, både de billedlige (*Når katten er ude, spiller musene på bordet*) og de konkrete (*Man skal lære, så længe man lever*).

Og relationer mellem ordsprog og idiomer som følgende:

Ordsprogene er finite sætninger med almene udsagn om tilværelsen (*man skal ikke kaste barnet ud med badevandet*), mens idiomatiske vendinger, der bl.a. kan dannes af ordsprog (*hælde barnet ud med badevandet*), er sprogligt råstof, som skal indføres i en sætning for at realiseres (*det synes jeg nu nok ville være at hælde barnet ud med badevandet o.l.*) (Toftgaard Andersen 1998: 357)

Det er rimeligt at beholde kriteriet fast form, så det bliver godkendt og husket som værende et ordsprog, men der findes nogle ordsprog hvor man udelader en del af ordsproget. Nu om dage er det sjældent at ordsprog optræder som en fast form, og der findes en del variationer der virker humoristiske og/eller ironiske (cf. Mieder 1993: 8). Flere andre forskere er enige i dette punkt, blandt andet Takeda og Farø. Takeda (1992: 198) siger: “Så længe ordsprog lever mundtligt, er det naturligt at der findes varierede former, men man kan ikke derfor nægte at ordsprog har fast form”, og Farø (2003: 51) skriver: “..., at jo mere udbredt ordsproget er, desto større er sandsynligheden for modifikation ...”

Hvordan er så relationen mellem varierede eller modificerede ordsprog og idiomer? I næste afsnit vil jeg for det første redegøre for hvad variation og modifikation betyder, og bagefter vil jeg fokusere på forskellige eksempler fra korpusser.

3. Variation / modifikation af ordsprog

Ifølge Takeda (1992) betyder variation at et ordsprog kan udtrykkes med varierende former. Danske eksempler kan være:

- (i-a) Man skal tude med de ulve, man er iblandt
- (i-b) Man skal hyle med de ulve, man er iblandt
- (i-c) Man skal tude med de hunde, man er ved
- (ii-a) Den der piller kirsebær med de store, får stenene i øjnene
- (ii-b) Den der spiser kirsebær med de store, risikerer at få stenene i hovedet

Mens variation bruges konventionelt, betyder modifikation at der ad hoc sker nogle ændringer i udtrykket. Når man udtrykker *verbatim text*, fx titler på bøger og film, slogans og sangtekster, så er det nødvendigt at reproducere den præcist, men mht. ordsprog er det muligt at modificere grammatisk. Kategorien ordsprog placeres mellem *verbatim text* og idiomer, som har ændringer bl.a. tempus, diatese, modus, m.m. ved sprogproduktion (Takeda 1992: 198-200). Modifikation er mest formmæssige ændringer, mens adaptation indeholder betydningsmæssige ændringer.

4. Relationer mellem ordsprog og idiomer

I det følgende vil jeg se på relationer mellem ordsprog og idiomer baseret på de aktuelle eksempler. Som eksempler referer jeg til idiomer som jeg (2001a) har medtaget som “idiomer som stammer fra ordsprog”, og bruger de nedenstående 11 udtryk som jeg kunne finde eksempler på i Korpus 90 og Korpus 2000 (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab). Ordsprogsformerne er baseret på *Politikens Ordsprogsleksikon*, og idiomformerne er baseret på opslag i ordbøgerne.²

- 1) At sige dåre råd, det er som at slå koldt vand på en gås.
- det er som at slå vand på en gås (7)³
- 2) Én svale gør ingen sommer.
- en enlig svale (42)
- 3) Man skal ikke sælge skindet, før bjørnen er skudt.
- sælge skindet, før bjørnen er skudt (9)
- 4) Sæt ikke ræven til at vogte gæs.
- sætte ræven til at vogte gæs (10)

² Der står forskellige idiomformer i forskellige ordbøger. Jeg har her skrevet de former, som er tæt på ordsprogenes oprindelige former.

³ Tal i parentes markerer hvor mange eksempler der findes i Korpus 90 og Korpus 2000.

- 5) Man skal ikke slagte hønen, der lægger guldæg.
- slagte gåsen, som lægger guldæg (5)
- 6) Man skal ikke skifte heste midt i strømmen.
- skifte heste midt i vadestedet (4)
- 7) Man skal ikke skue hunden på hårene.
- skue hunden på hårene (20)
- 8) Man skal ikke købe katten i sækken.
- købe katten i sækken (24)
- 9) Man skal ikke kaste perler for svin.
- kaste perler for svin (2)
- 10) Man kender sine lus på gangen.
- kende sine lus på gangen/travet (1)
- 11) Man skal tude med de ulve, man er iblandt.
- hyle/tude med de ulve, man er iblandt (6)

1) og 2) er afkortede, og 3) til 9) er ordsprog som negerede sætninger, mens negation ikke indgår i idiomernes faste form. 10) og 11) er ikke negeret i ordsprogsformen og mister blot sætningskarakter som idiomer. I det følgende vil jeg vha. korpuseksempler forklare hvordan de i virkeligheden bruges og hvordan de registreres i de forskellige ordbøger (cf. Referencer). Dermed vil jeg se på om udtrykkene i idiomform egentlig kan kategoriseres som rene idiomer, eller om de måske udgør en underkategori som jeg her vil kalde et "ordsprogsidiom".

4.1. Ordsprogsidiomer som er afkortede

På 1) *at sige dåre råd, det er som at slå koldt vand på en gås* findes der syv eksempler. De er alle afkortede, og ingen steder finder man den første halvdel "at sige dåre råd", men udtrykket er også meget forældet. I ordbøgerne (CM, TA, JK, ODS) findes hele ordsprogsformen heller ikke. Fem eksempler er endnu mere afkortede som fx *(som) vand på en gås*.

Der findes 42 eksempler på 2) *én svale gør ingen sommer*, men der var ingen eksempler med ordsprogsformen. Kun et enkelt eksempel som formodentlig leger med det oprindelige ordsprog, lyder:

- 2a) Alle talte om den utrolige forsommer, måske var det kun en enlig svale.

Men det kan godt være at situationen tilfældigt passer med oprindelsen, og at *forsommer* her blot udtrykker et faktum. Selvom der findes rige-

ligt med belæg uden et eneste eksempel i ordsprogsform, registrerer ODS og DDO ordsprogsformen *én svale gør ingen sommer*, mens der blot står *en enlig svale* hos CM og TA. ODS er redigeret før 1955, så det er vanskeligt at vurdere, men DDO er nyudgivet, så man kan nok sætte spørgsmålstegn ved om det er fornuftigt at DDO fremviser ordsprogsformen.

Takeda mener at afkortelsen er et tegn på konventionel brug (Takeda 1992: 211). Man kan så sige at de to ovenstående eksempler er stærkt konventionelle, og man kan let afkode betydningen af udtrykket uden at tænke på ordsprogmæssigt indhold.

4.2. Ordsprogsidiomer med mistet negation

Der findes syv udtryk (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9)) der som ordsprogsformer er negerede, men som mister nægtelsen som ordsprogsidiomer. Samtidig mister de det manifeste subjekt og/eller modalverbum. Sådanne udtryk betragter Takeda som modificerede ordsprog og ikke som idiomer (jf. kapitel 3).

4.2.1.

Mht. 7) *man skal ikke skue hunden på hårene* er det ordsprogsformen som er kodificeret i CM, ODS og DDO. Hos TA står der *skue hunden på hårene* "(især i formen man skal ikke...)", og selvom NUD har *skue hunden på hårene* som opslag, er eksemplet *man skal ikke skue hunden på hårene*. Det er altså stærkt præget af ordsprogsformen. Fra korpusser findes der 20 eksempler, hvoraf 11 eksempler har ordsprogsformen og tre eksempler er erstattet med et andet subjekt. Nedenstående er de seks eksempler som er stærkt modificerede:

- 7a) ... vejen frem er ikke at skue hunden på hårene.
- 7b) ... at vurdere kunst overfladisk – skue hunden på hårene.
- 7c) Hidtil havde han ikke forekommet mig at være typen, ... Med andre ord, jeg havde skuget hunden på hårene, ...
- 7d) Det er ensporet at skue hunden på hårene på den måde.
- 7e) Kun at skue hunden på hårene giver utilstrækkelig vurdering, ...
- 7f) Kun at skue hunden på hårene giver utilstrækkeligt vurderingsgrundlag, ...

Kun 7a) er en negeret sætning, men alle eksempler implicerer at det at vurdere nogen/noget ud fra deres ydre ikke er godt, og her kan man se at de stammer fra ordsprog.

3) *Man skal ikke sælge skindet, før bjørnen er skudt* står som ordsprogsform hos ODS og DDO, mens TA har ordsprogsidiomformen *sælge skindet, før bjørnen er skudt*. Der er ni korpuseksempler, heraf to eksempler som ordsprogsform og fire eksempler baseret på ordsprogsidiomform:

- 3a) Men amerikanerne havde solgt skindet, før bjørnen var skudt.
- 3b) ... skal passe på, at de ikke sælger skindet, før bjørnen er skudt.
- 3c) Jeg vil imidlertid advare imod, at man i relation til ... sælger skindet, før bjørnen er skudt.
- 3d) ... skal vi ikke vente med at sælge skindet, før bjørnen er skudt?

og tre eksempler som er adapterede:

- 3e) ... men vi sælger ikke skindet, før bjørnen er fuldstændig død.
- 3f) Det britiske firma ... har skudt bjørnen og solgt skindet ...
- 3g) ... med en let omskrivning, at han "ikke vil sælge bjørnen, før den er skudt".

Rækkefølgen, at bjørnen bliver skudt hvorefter skindet sælges, er logisk, derfor er det svært at ændre den. Det udtrykker at man er nervøs for fremtiden "mon det man gerne vil, virkelig realiseres?". I 3a) bruges pluskvamperfektum, men det udtrykker ikke at det gik godt, men at de risikerede noget fordi de ikke kunne forudse fremtiden.

4.2.2.

5) *Man skal ikke slagte hønen, der lægger guldæg* har allerede som ordsprog varierede former. Der bruges både "høne" og "gås" i forskellige sprog (Kitamura 1987: 128). TA har *gås* som ordsprogsidiomform, og ODS og DDO har *høne* som ordsprogsform. Fem korpuseksempler viser *gås* med ét og *høne* med fire eksempler, og ét eksempel som ordsprogsidiomform og fire eksempler som er adapterede:

- 5a) Nu skal direktørerne finde en ny høne, der kan lægge guldæg
- 5b) ... du er hønen, der lægger de økologiske guldæg
- 5c) En bioteknologisk version af hønen, der lægger guldæg
- 5d) ... har fået fingre i gåsen, der lægger guldæg

De er således adapteret vha. ordet "guldæg". Ordsproget stammer fra Æsops fabler, og ordet *guldæg* har en stærk forbindelse med ordsproget og selve historien. Pointen i dette ordsprog (eller i denne historie) er guldæg, og det er derfor ligegyldigt om *gåsen* eller *hønen* bruges, og det

er også derfor man kan finde adskillige eksempler kun med ordet *guldæg*, hvilket formodentlig bærer hele betydningen.⁴

4.2.3.

Følgende fire udtryk (4), (6), (8) og (9)) er opført i ordbøgerne som det jeg kalder ordsprogsidiomer. Alle eksempler er hermed baseret på deres ordsprogsidiomformer.

Der findes 10 eksempler uden negation på 4) *sæt ikke ræven til at vogte gæs*, men det er svært at se hvor stærkt udtrykket indeholder ordsprogets betydning da relationen mellem *ræv* og *gås* er tydelig, også uden for parømiologien.

Mht. 6) *man skal ikke skifte heste midt i strømmen* står der *strømmen* i ordsproget, men *vadestedet* i idiomet i ordbøgerne, hvilket muligvis skyldes at ordet *strømmen* ikke er almindeligt brugt i nutidsdansk i denne betydning. Idiomets indhold er blot at 'ændre noget midt i noget', 'skifte mening', men som ordsprog betyder det at det er farligt at skifte heste midt i strømmen, og det er derfor varsomhed og advarsel ordsproget hentyder til. Tre eksempler ud af fire implicerer at det ikke er godt at skifte, men det ene eksempel:

- 6a) ...om mod og evne til at skifte hest midt i vadestedet efter at have fejlet.

implicerer at det er godt at skifte.

8) *Man skal ikke købe katten i sækken* har jeg undersøgt ud fra eksempler indsamlet fra forskellige avisdatabaser (Suzuki 2001b). I ordsproget betyder *katten i sækken* 'noget dårligt, falsk', og ordsproget implicerer at man skal passe på noget ubeset. Denne betydning overlever, selvom verbaldelen er ændret og/eller nægtelsen er væk, og den betydning er også angivet i ordbøgerne. I Suzuki (2001b) var der et eksempel hvor *katten i sækken* i visse tilfælde betegnede noget negativt, i andre tilfælde noget positivt, og således var dobbelttydigt.

Entusiaster bør nok lægge avisen fra sig nu, købe katten i sækken og lade sig overraske (*Information*: 20-1-2001)

⁴ Fra Korpus 90 og Korpus 2000 findes der i alt 69 eksempler når man søger efter ordet *guldæg*.

Til denne artikels brug er jeg ikke stødt på nye eksempler hvor man kan fortolke dobbeltydigt. Som idiomform er der 15 eksempler uden negation og ni eksempler med negation.

På 9) *man skal ikke kaste perler for svin* findes der kun to eksempler uden negation. Begge betyder at det er meningsløst at give perler til svin som ordsprogets oprindelige betydning, men ordsproget stammer fra Bibelen, så det er svært at sige om udtrykket indeholder ordsprogets betydning eller blot er baseret på Bibelen.

4.3. Ordsprogsidiomer som blot mister sætningskarakter

To ordsprog, 10) *man kender sine lus på gangen* og 11) *man skal tude med de ulve, man er iblandt*, mister blot deres sætningskarakter. Mht. 10) findes der kun to eksempler fra korpusser, og det er således svært at kommentere. På 11) er der seks eksempler, fire i ordsprogsform og to som nedenstående:

11a) ... han i nogen grad er parat til at hyle med de ulve, han er iblandt.

11b) Og han forstod at tude med de ulve.

11a) er blot baseret på ordsprogsidiomformen med erstattet subjekt, mens 11b) helt har mistet den sidste del. Det er også bemærkelsesværdigt med "de ulve". Her bruges *ulve* med demonstrativt pronomen i stedet for som normalt i bestemt form *ulvene*. Med ordet *ulve* er det unaturligt at tænke sig noget anaforisk eller eksoforisk, og derfor er det nemt at slutte at det må være kataforisk, dvs. fremkalder at den sidste del er mistet. Det er kun et eksempel her, men man kan altså sige at det er meget konventionelt.

5. Konklusion

Man kan ikke ud fra et udtryks form bedømme om det er et ordsprog eller ej. Som Mieder påpeger, kan ordsprog optræde i varierede former, ikke nødvendigvis i én rigtig form. Man kan ikke definere ordsprog baseret kun på deres former. Tekstkarakter som er et træk ved ordsprog, betyder ikke at det udgør en fast sætning.

Som et kriterium til at bestemme om et udtryk er et ordsprog eller et idiom, kan det fremføres at de udtryk der kræver at man har konteksten for at fortolke betydningen, og som bærer ordsprogets oprindelige betydning, kan betragtes som ordsprog, mens de udtryk der

kun fortolkes som sådan uden at have forbindelse med ordsprogets oprindelige betydning, betragtes som idiomer. Sådanne få eksempler er ikke tilstrækkelige til at definere kategorien ordsprog, ej heller til at sætte grænsen mellem ordsprog og idiomer, men med ovenstående eksempler kan man sige at afkortede ordsprog er stærkt konventionelle, og muligvis kan betragtes som idiomer (cf. 4.1., 4.3.). Ændringer i ordsprogs subjekt- og/eller verbaldel betyder ikke at udtrykket ikke er ordsprog, for man kan se at der ligger et ordsprog til grund.

Som Farø (2003: 42-43) siger, er det nødvendigt at ordsproget som en helhed er leksikaliseret for at blive kategoriseret som ordsprog. En følge af leksikaliseringen er at man ikke behøver at citere hele ordsproget; dele af det er tilstrækkeligt til at det kan forstås, men når en del af ordsproget eller kerneleddet er stærkt leksikaliseret (cf. 4.2.2.), så udvikler udtrykket sig væk fra ordsprog og nærmer sig idiomer. De udtryk som bærer ordsprogets betydning/implikation, er blot variation eller modifikation af ordsprog, dvs. de kan betragtes som ordsprog, mens de udtryk som er afkortede og meget brugte, og dermed bliver stærkt konventionelle, udgør en egen kategori og kan muligvis få ny status som idiomer.

Litteratur

- Farø, Ken 2000: *Dansk-tysk kontrastiv idiomatik – En empirisk baseret konfrontation af det moderne danske og tyske idiominventar* (cand.mag.-speciale, upubliceret). København: Københavns Universitet.
- Farø, Ken 2003: Ordsprog i nutidsdansk: funktioner og problemer. I: *Danske Studier* 98. 38-64.
- Kawashima, Atsuo *et al.* (red.) 1994: *Doitsu gengogaku jiten* (Tysk titel: Lexikon der deutschen Sprachwissenschaft). Tokyo: Kinokuniya shoten.
- Kitamura, Koichi 1987: *Sekai kotowaza jiten* (på dansk: Leksikon over verdens ordsprog). Tokyo: Tokyodo syuppan.
- Kjær, Iver/Holbek, Bengt 1989 (1969): *Ordsprog i Danmark 4000 ordsprog fra skrift og tale gennem 600 år*. København: Jørgen Paludans Forlag.
- Mieder, Wolfgang 1993: *Proverbs are never out of Season: Popular Wisdom in the Modern Age*. New York: Oxford University Press.
- Mieder, Wolfgang 2004: *Proverbs: A handbook*. Westport: Greenwood Press.
- Norricks, Neal R. 1985: *How Proverbs Mean: Semantic Studies in English Proverbs*. Berlin, New York and Amsterdam: Mouton.

- Suzuki, Masako 2001a: *Doubutsumei ga fukumareru denmaakugo no kanyouhyougen ni tsuite* (Dansk titel: Danske talemåder med dyrenavne) (cand.mag.-speciale, upubliceret). Osaka: Osaka University of Foreign Studies.
- Suzuki, Masako 2001b: Fukuro ni haitta neko (Engelsk titel: Buy a pig in a poke). In *Kotowaza*. 21-28. Tokyo: Kotowaza kenkyukai.
- Takeda, Katsuaki 1992: *Kotowaza no retorikku* (på dansk: Ordsprogsretorik). Tokyo: Kaimeisha.
- Takeda, Katsuaki 1996: "Kotowaza gaku" no tenbo (på dansk: Et fremtidsperspektiv på parømiologi). In *Gengo*. 21-27. Tokyo: Taishukan shoten.
- Toftgaard Andersen, Stig 1998: *Talemåder i dansk. Ordbog over idiommer*. København: Munksgaard.
- Ueda, Yasunari 2003. *Doitsugo idiom gakusyu-kyojuho ni kansuru sougouteki kenkyu Nichidoku idiom hikaku-taishokenkyu no shiten kara* (Tysk titel: Zum Lernen und Lehren von deutschen idiomatischen Wendungen im Deutschunterricht für japanische Muttersprachler – unter dem Gesichtspunkt der kontrastiven Phraseologie Deutsch-Japanisch). Tokyo: Gendaitosho.
- Vogel-Jørgensen, T./Zerlang, Poul 1994 (1940): *Bevingede ord*. 6. udg., 3. oplag. København: Gads Forlag.

Referencer

- Bregenhøj, Carsten/Pått, Solveig 1996: *Politikens Ordsprogsleksikon*. København: Politikens Forlag.
- CM = Michelsen, Christian. 1993: *Idiomordbog. 1000 talemåder*. København: Gyldendal.
- TA = Toftgaard Andersen, Stig 1998: *Talemåder i dansk. Ordbog over idiommer*. København: Munksgaard.
- AR = Røder, Allan 1998: *Danske talemåder*. København: Gads Forlag.
- JK = Katlev, Jan/Spliedt, Anne Steen 2003: *Politikens Hvorfor siger vi sådan*. København: Politikens Forlag.
- NUD = Becker-Christensen, Christian *et al.* (red.) 1999: *Politikens Nudansk Ordbog med etymologi*. København: Politikens Forlag.
- DDO = Det Danske Sprog- og Litteraturselskab 2003ff: *Den Danske Ordbog*. København: Gyldendal.
- ODS = Det Danske Sprog- og Litteraturselskab 1919-1956: *Ordbog over det Danske Sprog*, bd. 1-28. København: Gyldendal.

